Lektion 7. “Ras och privilegium”

Handledning 60 min

00.00-00.10 Moment 1. Introduktion

1. **PeaceWorks**
    a. Peaceworks är en ideell freds- och ungdomsorganisation. Det är en normkritisk plattform med visionen om en rättvis och hållbar värld i fred, där unga är aktiva samhällsaktörer. Detta samhälle kännetecknas av fred, global rättvisa och solidaritet, över och förbi socialt konstruerade, nationella, kulturella, sociala och ekonomiska gränser.

2. **Facts over Fiction - FoF**
    a. FoF är ett projekt som synar rollen som fake news och desinformation spelar i spridningen och befästningen av rasism i samhället.
        i. Vi undersöker kopplingen mellan den ökade rasistiska organiseringen bland unga och ökningen av fake news och desinformation.
        ii. Vi utforskar även hur det här **fenomenet** ska adresseras för att i sin tur motverkas.
    b. Projektet består av en metodbok som riktar sig mot lärare och skolpersonal och en serie workshops eller lektioner som vi kallar dem för elever.

3. **Dagordning**
    a. Moment 1. Introduktion
    b. Moment 2. Hudfärgens betydelse i våra liv (övning)
    c. Moment 3. Rasism genom åren
    d. Moment 4. Avslutande diskussion

4. **Safe Space: vad är det?**
    a. **Värden:** Respekt, Hänsyn, Förståelse, Omtanke, Inkludering

b. **Spelregler:**
    - **Vara respektfulla:** Handlar om att visa hänsyn till andras känslor, olikheter, identiteter, historier, förhoppningar och drömmar.
    - **Ej skratta åt andras erfarenheter:** Vi ska inte skratta eller skämta om andra och deras erfarenheter kring temana som vi kommer att navigera i lektionerna.
    - **Räcka upp handen:** Vi räcker upp handen om vi har något att fråga eller tillägga.
    - **Ha dialog och lyssna på varandra:** Vi pratar lugnt och har dialog med varandra, dvs lyssnar på vad andra har att säga innan vi själva pratar.
    - **Rasism inte medfött:** Vi utgår ifrån att rasism är ett samhällsproblem, inte medfött, och därför utmanar vi rasism genom att tänka kritiskt och att ha ett kritiskt förhållningssätt.
    - **Noll tolerans mot kränkningar:** Vi har nolltolerans för ord, handlingar, tankar och åsikter som skadar, kränker, eller stör våra klasskamrater.
c. **Etik mot eleven:** Med etik mot eleven menas att ni som skola och utbildare har ett ansvar att behandla elever rätt. Vi kommer att beröra ämnen som är känsliga och laddade. Därför vill vi ge er chansen att förbereda er mentalt och emotionellt genom att ge er en triggervarning. Med triggervarning så menas en varning som ges innan man undervisar i något som kan väcka starka känslor hos elever.

5. **Syfte och mål**
    a. Ge en historisk bakgrund till dagens rasistiska strukturer
    b. Att förstå vilka syften rasismen uppfyller, samt hur den är i ständig förändring för att vara i samklang med tiden.
    c. Att ha kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån olika tolkningar och perspektiv.

d. Att ha kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt hur dessa påverkar individer, grupper och samhällsstrukturer.

00.10-00.35 Moment 2. Hudfärgens betydelse i våra liv

6. **“Hudfärgens betydelse i våra liv”**

   a. *Förklara övningen och gör det första påståendet gemensamt innan läsningen fortsätter.* Jag kommer att läsa upp sex påståenden för er och er uppgift är att fundera på hur många som stämmer på er. Det här är en övning som hjälper en att få syn på normer och hur de är kopplade till orättvisor. I Sverige är normen för hudfärg vit och dit hör enkelt uttryckt alla som i kraft av deras utseende antas ha svenskt ursprung. Alla andra rasifieras på olika sätt som icke-vita och löper förhöjd risk att drabbas av diskriminering kopplat till sin hudfärg, detta enligt vår riksdag och diskrimineringslagen och samstämmig forskning.

   b. Läs igenom alla påståendena och ge deltagarna lite tid för reflektion efter sista påståendet.

   c. Be sedan alla dem för vilka sex påståenden stämmer in på dem räcka upp handen. Sedan dem för vilka fem stämmer, sedan fyra och så vidare. Det borde framträda ett mönster där vita räcker upp handen tidigare.

   d. Ställ frågan vad övningen får dem att tänka eller känna och lyssna på några olika utifrån vad tiden tillåter (ca 6-7 pers brukar man hinna med på 25-min. pass).

   e. Anteckna för dig själv vad dem säger och försök fånga upp känslor som ”ilska”, ”ledsnad”, ”orättvisa” och tankar som ”privilegier” ”omedvetenhet (hos vita)”, ”full medvetenhet/vardag (hos icke-vita)”.

f. Diskriminering kopplat till hudfärg är något som går starkt emot de värderingar de flesta håller vilket visar sig att vi reagerar så starkt när vi görs uppmärksamma på det.

g. Men samtidigt visar det sig att framför allt vita personer är väldigt omedvetna om hudfärgens betydelse i sin vardag. Det är inte så konstigt eftersom vi fungerar så psykologiskt att förhållanden som vi inte missgynnas av eller till och med gynnas av inte ligger så högt i våra medvetanden. Omvänt är människor som missgynnas väldigt medvetna om det.

h. Ställ ytterligare frågor till eleverna:
    - Finns det områden där du kanske har privilegier som du inte är medveten om?
    - Hur kan du använda ditt privilegium för att stödja och visa solidaritet med dem som inte har samma privilegier?

00.35-00.50 Moment 3. Rasism genom åren

7. **Modern rasism**
    a. Rasism är en maktstruktur som kategoriserar människor utifrån idén om ras, och sätter dessa kategoriseringar i en hierarkisk skala av överordning och underordning. Det systemet innefattar ideologier, idéer, tankesätt, språkbruk och praktiker som tar sig in i alla delar av samhället och vår vardag. Rasismen har som allt annat en historia och den är sprungen ur en kolonial tid och politik.
    b. Rasism i den form vi ser idag uppfanns för att legitimera förslavandet av afrikaner och utrotandet av amerikanska urfolk. År 1492 är ett viktigt år för att förstå uppkomsten till den, det är året då det spanska imperiet "upptäckte" Amerika och för att kunna exploatera och tjäna pengar på

de nya markena behövde man billig arbetskraft så man bestämde sig för att förslava afrikaner, men för att kunna legitimera denna praktik blev rasismen en nödvändig mekanik och för att kunna rättfärdiga rasismen stödde sig européerna först på religion och det gamla testamentet, för att sedan övergå till upplysningsidéer och biologi.

c. Syftet med rasism är att vissa människor ska få mera och andra mindre av makt, status, privilegier, rättigheter och resurser kopplat till idéer om ras och de här idéerna måste vara i samklang med tiden och därför förändras dem hela tiden utifrån vad som är kulturellt acceptabelt. Så diskurserna kan bygga på religion, upplysningsidéer, biologi eller vad som helst egentligen. Det viktiga är effekten att legitimera vit överordning.

8. Rasism är en social konstruktion

a. Rasism är inte något som alltid funnits, den har producerats och reproducerats, tagit nya former och anpassats till olika samhällsdiskurser. Då den ständigt är i rörelse och förändring blir rasism alltså något som konstrueras, en social konstruktion, som därmed aktivt görs till verklighet.

b. Idag vet vi att det biologiskt inte går att dela upp människor i olika raser, men genom ett postkolonialt perspektiv kan vi se att idén om ras har påverkat, och fortsätter att påverka hur samhället fördelar makt och resurser mellan människor. Eftersom rasismen är formbar har klassificeringarna av människor skiftat, och trots att själva begreppet ras har förkastats reproduceras nya sätt att sortera in människor. Idag pratas det istället om kulturer/*etnicitet*/folk etc för att förklara och legitimera över- och underordning.

9. **Direkt, kulturell, strukturell rasism**

a. För att förstå hur rasismen sätts i system och görs till verklighet kan den delas upp i tre delar: strukturell rasism, direkt rasism, och kulturell rasism. Dessa delar samspelar i vår vardag, och påverkar

samhällsklimatet i stort. Tillsammans skapar de en helhet som utgör rasismens olika komponenter.

b. Strukturell rasism handlar om formella och informella mekanismer i samhället som begränsar, diskriminerar eller exkluderar människor som rasifieras negativt. Det formella kan handla om lagar som direkt pekar ut en grupp människor (exempelvis lagen om visitationszoner), medan de informella mekanismerna kan förklaras som processer som blivit praxis, såsom arbetsmarknaden, hälsovården och bostadsmarknaden.

c. Direkt rasism kännetecknas av synlighet, det vill säga direkta aggressioner och attacker, såsom trakasserier, mikroaggressioner, verbal eller fysisk misshandel.

d. Kulturell rasism handlar om attityder, idéer och normer som legitimerar och normaliserar de direkta och strukturella uttryck för rasism som vi ser idag, genom medel såsom *språkbruk* (vad som är normalt och accepterat att säga) och *ideologi* (värderingar, normer, och en tro på hur världen ska se ut).

00.50-00.59 Moment 4. Avslutande diskussion

10. **Avslutande diskussion + frågor**

11. **Tack och medskick**
    a. Facts over Fiction, PeaceWorks (bok), Svart historia, Amat Levin (bok),

       Malcolm X, Sjävbiografi (bok), Malcolm X, Spike Lee (film), Get Out,

       Jordan Peele (film)

    b. Tack